

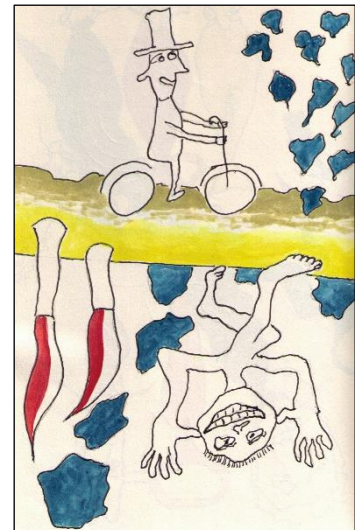
Bijna echt

Ik zit te staren naar een gedicht van Marjoleine de Vos, Melancholie van het heden. Ze verbaast zich daarin dat ze voortdurend, in al wat ze waarneemt, op zoek is naar iets anders, iets dat voorbij is, 'of nooit geweest, maar toch gemist'. Alsof 'alles wat je leeft slechts echo is, een naklank. Bijna echt.'

Het is een oude, filosofische vraag: ben je wakker of droom je? Is wat je meemaakt echt, of lijkt dat maar zo? Elk kind kent dat gevoel, dat heel je ervaring net zo goed illusie zou kunnen zijn. Het lijkt echt, maar het is niet echt. Jij bent geen actor, alleen observator. Er is iets in je dat 'niet jij' is, 'wat voelt of meetrilt met muziek.' En dat iets 'zoekt in de lucht, de sloten, geur van hooi, het landschap dat je kent in jou, dat óók zo blauw en zomers was'. Alsof heel je ervaring enkel een zoekplaatje is voor iets wat eerder was en echter is. Alsof je in alles wat je waarneemt alleen dat eerdere, echte terugzoekt.

Het zou wartaal zijn als het niet zo herkenbaar was.

Harry Mulisch heeft ooit iets soortgelijks beschreven. In zijn boekje Het zevende land gaat hij na wat hij als het meest eigene, het 'eigen land' beschouwt. Hij zou Nederland kunnen noemen, of Europa, of de hele aarde (vroeger voegde je daar nog zonnestelsel, Melkweg en universum aan toe). Maar steeds klopt er iets niet, elk van die antwoorden is bij nadere inspectie niet juist. Is het meest eigene dan misschien zijn eigen tijd, of zijn geboortegrond, of misschien de geheime plek uit zijn jeugd,

de 'heilige vijver'? Maar met die beelden gebeurt hetzelfde, ook zij blijken bij grondiger inspectie niet te voldoen. Daarna zoekt hij het in zijn werkkamer waar hij alles zit te bedenken, dingen uit zijn duim zuigt en boeken schrijft. Maar ook die plek kan het niet zijn, noch de boeken die hij er geschreven heeft. 'Niet waar ik schrijf is het belangrijkste, ook niet wat ik schrijf, maar het onzichtbare continent waaruit het voortkomt en dat het laat vermoeden.' Dat onzichtbare IETS verklaart hij vervolgens plechtig tot zijn eigen land: 'Alleen voor dat land wil ik sterven'.

Het is een land dat je alleen kunt kennen aan wat er uit voortkomt, want zelf kan het 'nooit direct en in zijn geheel en in al zijn glorie gezien worden.' Niettemin, hoe ongrijpbaar, onzegbaar en subjectief het ook is, dit is voor hem het enige echte, het eigen land.

De melancholie van het heden is het gemis van een verlangd verleden. Ik herken het gevoel intuïtief. Maar die herkenning, is die van iets dat echt is of onecht?